

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

نظام اخلاقی اسلام

درس: پانزدهم

استاد: محب الرحمن رحمانی

m.rahmany@kardan.edu.af

- تواضع، فروتنی و ساده زیستن
- عدالت و مساوات
- سپردن کار به اهل آن
- توانایی و ظرفیت حل مشکلات جامعه

مرور مختصر به درس گذشته

- عدالت
- احسان
- صداقت
- وفا به عهد
- نظم و انتظام
- شجاعت
- صبر
- عفو و بخشش

تواضع در اسلام به عنوان یک اخلاق اسلامی مهم تلقی می‌شود. اسلام اهمیت زیادی به تواضع و فروتنی می‌دهد و مسلمانان بر اساس اعتقاداتشان باید در برابر خدا و همچنین نسبت به دیگران تواضع نشان دهند. به عبارتی، تواضع به عنوان یک ویژگی اخلاقی موجب افزایش ارتباط اجتماعی و ارتباط مؤمن با خدا می‌شود.

توصیه اخلاقی به تواضع

- در اسلام، تواضع توصیه شده و تحسین شده است، اما در مواردی که با اصول اسلامی و حقوق شخصی در تناقض باشد، ممکن است محدودیت‌هایی وجود داشته باشد. به طور کلی، تواضع همراه با احترام به اصول دینی و اجتماعی باید رعایت شود و در مواردی که ممکن است به ذلت و نقصان منجر شود، ممنوع است. برای مثال، در مواقعی که حقوق شخصی یا دیگران در معرض خطر قرار می‌گیرد و تواضع به تضییع این حقوق منجر شود، آنگاه این تواضع ممنوع محسوب می‌شود. همچنین، تواضع نباید به نوعی از عقاید و اصول دینی منحرف شود و با احترام به اراده الهی در تعامل با دیگران همراه باشد.

اشکال تواضع

- تواضع در اسلام به عنوان یک اخلاق ارزشمند توصیه شده است. حکم تواضع در اسلام می‌تواند به شکل‌های مختلفی باشد:
- 1. توصیه به تواضع: - در قرآن کریم و حدیث‌های پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله)، توصیه به تواضع و فروتنی به عنوان ویژگی اخلاقی مهم آمده است.
- 2. نمونه‌های از تواضع: - توصیف رفتارهای پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) و اهل بیتش که نمونه‌هایی از تواضع و فروتنی را در زندگی عملی نشان داده‌اند.
- 3. پاداش تواضع: - برخی از آیات و حدیث‌ها به پاداش‌های دنیوی و آخروی برای افراد تواضع‌آمیز اشاره دارند.
- 4. استنباط اصول اخلاقی: - اصول و ارزش‌های اخلاقی اسلامی، از جمله عدالت، محبت، و تواضع به عنوان پایه‌های اسلامی تأکید شده‌اند. در کل، حکم تواضع در اسلام مثبت است و به عنوان یک رفتار اخلاقی ارزشمند تلقی می‌شود که به تربیت انسان در جهت فروتنی و احترام به دیگران کمک می‌کند.

تواضع در آیات و روایات

- در قرآن کریم و حدیث‌های پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله)، توصیه‌ها و تأکیدها بر تواضع به طور مکرر آمده است. اینجا تعدادی از آیات و احادیث مرتبط با تواضع آمده‌اند:
- آیات قرآنی:
 1. "وَ عِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا" (سوره الفرقان، آیه 63)
 2. "وَ لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَ لَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ" (سوره فصلت، آیه 34)
- احادیث:
 1. "مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ" (میزان الحکمه، حدیث ۷۶۲۷)
 2. "مَنْ لَا يَتَوَاضَعُ لِلَّهِ لَا يَنْظُرُ إِلَيْهِ" (کنز العمال، حدیث ۲۴۵۲۴)
 3. "تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَسْتَحِيَّ الْحَقُّ مِنْكُمْ" (مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۲۳)
- این آیات و احادیث نمونه‌هایی از توصیه‌ها و تأکیدها بر تواضع در اسلام هستند.

عدالت و مساوات

- عدالت و مساوات در اسلام دو اصل اساسی هستند که در تعالیم اسلامی به آنها تأکید شده است. این اصول نقش مهمی در فرهنگ و حقوق اسلامی ایفا می‌کنند.
- گفتگو درباره عدالت و مساوات در اسلام می‌تواند به شرح زیر باشد:
- 1. عدالت: - اسلام به عنوان یک دین شریف، اهمیت بسیار زیادی به عدالت می‌دهد. عدالت در اسلام به عنوان یک اصل اخلاقی و حقوقی مهم تلقی می‌شود. عدالت به معنای اعطای حقوق و فراهم کردن شرایط برابر و منصفانه برای همه افراد است.
- 2. مساوات: - اسلام نه تنها در حیطه دینی بلکه در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و حقوقی نیز به مساوات تأکید دارد. اسلام از نظر مساوات بین افراد، انسان‌ها را برابر می‌داند و هرگونه تبعیض و تفاوت نادرست را مخالفت می‌کند.
- 3. عدالت اجتماعی: - در اسلام، عدالت اجتماعی به معنای توزیع منصفانه منابع و فرصت‌ها در جامعه است. نظام اقتصادی اسلامی نیز به منظور ایجاد عدالت اقتصادی و اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت تعبیه شده است.
- 4. معاونت و همبستگی: - اسلام به ترویج مفهوم معاونت و همبستگی نیز پرداخته و تأکید دارد که افراد باید به یکدیگر کمک کنند و به جامعه بهتر و پویا کمک کنند. به طور کلی، عدالت و مساوات در اسلام به عنوان اصول اسلامی مهم، تأکیدی بر توزیع منصفانه حقوق و فرصت‌ها و ایجاد تعاملات مساوی در جامعه دارند.

سپردن کار به اهل آن

• سپردن کار به اهل آن یک اصل اسلامی است که در قرآن کریم و حدیث‌های پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) به آن تأکید شده است. این اصل به اهمیت اختصاص هر کار به کسانی که در آن حرفه و تخصص دارند اشاره دارد. در ادیان ابراهیمی، به ویژه اسلام، به این مسئله توجه زیادی شده و آن را به عنوان یک اصل اخلاقی و اجتماعی مطرح کرده‌اند.

• 1. آیات قرآنی: - "وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا" (سوره احزاب، آیه 36)

• 2. حدیث پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله): - "هر کسی که به کسی که در آن حرفه تخصص دارد کاری را سپرد، خداوند او را در آن راحت خواهد کرد." این اصل نشان‌دهنده اهمیت احترام به تخصص و تجربه در اجتماع اسلامی است و بر تواضع و اعتراف به مهارت‌ها و توانایی‌های دیگران تأکید دارد.

توانایی حل مشکلات جامعه

پوهنتون کاردان
KARDAN UNIVERSITY

- اسلام به عنوان یک دین جامع و کامل، راهکارها و اصولی برای حل مشکلات جامعه ارائه کرده است. از آنجا که اسلام سیستم اجتماعی و اخلاقی کاملی است، این دین توانایی حل مشکلات جامعه را در چهارچوب اصول و مقررات اسلامی مشاهده می‌کند. توانایی حل مشکلات جامعه اسلامی به چندین جنبه باز می‌شود:
- 1. عدالت اجتماعی: - اسلام به توزیع منصفانه ثروت و حقوق در جامعه تأکید دارد که این اقدام به کاهش تفاوت‌های اجتماعی و حل بخشیدن به برخی مشکلات اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند.
- 2. مساوات: - اسلام بر اساس اصل مساوات میان افراد و اعطای حقوق متساوی به همه اعضای جامعه، به برخورد با تبعیض و نابرابری‌ها کمک می‌کند.
- 3. شورای اسلامی: - تشکیل شورای اسلامی و مشارکت مردم در امور عمومی به عنوان یکی از اصول جمهوری اسلامی، به توانایی حل مشکلات جامعه اسلامی کمک می‌کند.
- 4. توجه به معنویت: - اسلام تأکید دارد که حل مشکلات جامعه نه تنها از طریق اقدامات مادی بلکه با توجه به ابعاد معنوی و اخلاقی نیز امکان‌پذیر است.
- 5. مسئولیت اجتماعی: - ترویج مسئولیت اجتماعی در اسلام باعث مشارکت فعال افراد در حل مشکلات جامعه می‌شود. در کل، اسلام با تأکید بر اصول عدالت، مساوات، مشارکت، و توجه به ابعاد معنوی، توانایی حل مشکلات جامعه را در چارچوب یک سیستم اخلاقی و اجتماعی برجسته کرده است.

نتیجه گیری

- تواضع، فروتنی و ساده زیستن
- عدالت و مساوات
- سپردن کار به اهل آن
- توانایی و ظرفیت حل مشکلات جامعه

منابع مضمون

1. إحياء علوم الدين للإمام الغزالي
2. أخلاق المسلم للشيخ وهبة الزحيلي
3. د اسلامي حاکمانو اخلاق او صفات للشيخ عبدالباقي حقاني
4. تربية الاولاد للشيخ عبدالله ناصح علوان
5. تحفة الدعاة لإصلاح الرعية والرعاة، دعوت و ارشاد جلب جذب كمپسون
6. خلق المسلم للشيخ محمد الغزالي

پوهنتون كاردان
KARDAN UNIVERSITY

تشكر